

Aluevaluustokysely psykologipalveluiden toteutumisesta Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS psykiatria -toimialueella / Pohteen vihreä aluevaluustoryhmä

1. Kuinka moni Pohteen asukas (lukumäärä ja prosenttiosuus suhteessa ikäryhmän kokoon) on saanut psykologipalveluja kuluneen vuoden aikana

a) perustasolla?

b) erityistasolla?

Pyydetään tiedot ikäryhmittäin 0–3-vuotiaat, 4–6-vuotiaat, 7–17-vuotiaat, 18–22-vuotiaat, 23–64-vuotiaat ja 65–100+ -vuotiaat.

Tällä tavoin eriteltyä tietoa ei ole saatavilla. Perusterveydenhuollon järjestelmiin on kirjattu 4551 asiakasta vuodelle 2025. Osa psykologien asiakkuuksista voi olla kirjattuna sosiaalihuollon tietojärjestelmiin ja ne eivät ole mukana tässä. Erikoissairaanhoidon psykologikäynneistä ei saada tietoa.

Perustason palveluissa toimii psykologeja opiskeluhollossa (koulupsykologit), kasvatus- ja perheneuvonnan palveluissa ja perustason mielenterveyspalveluissa. Opiskeluhollossa ja kasvatus- ja perheneuvonnan psykologeilla on toteutunut asiakas- ja potilastietojärjestelmämuudistuksia, jotka vaikeuttavat koko hyvinvointialueen kattavien ja vertailukelpoisten tietojen keruuta. Vuoden 2026 loppuun mennessä asiakas- ja potilastietojärjestelmämuudistukset ovat toteutuneet kattavasti ja käytössä on Saga- ja Esko-järjestelmät, ja vertailukelpoisen tiedon keruu helpottuu merkittävästi. Psykologipalveluiden toteutumisen seuranta ikäryhmittäin ja vertailukelpoisesti koko Pohteen laajuisesti on tulevaisuudessa tärkeä kehitettävä tiedolla johtamisen sektori. Psykologipalveluiden saatavuuden arvioinnissa on huomioitava myös koulupsykologien toteuttama yhteisöllinen työ, joka tukee kokonaisiä oppilaitosyhteisöjä.

2. Miten lakisääteinen koulupsykologimitoitus toteutuu tällä hetkellä Pohteen alueen eri kuntien osalta?

Koulupsykologien täytettyjen toimien määrä vaihtelee merkittävästi kunnittain ja alueittain. Noin 1/3 kunnista lakisääteinen mitoitus ei toteudu. Paras tilanne on Oulun seudulla, heikon reuna-alueilla ja pienemmissä kunnissa.

Rekrytointihaasteet korostuvat erityisesti pienemmissä kunnissa. Tällä hetkellä opiskeluhollossa on täytettynä 49 vakanssia 63:sta, kun taas lakisääteinen mitoitus edellyttäisi syksyn oppilas- ja opiskelijamäärien perusteella yhteensä 93 vakanssia.

Taustalla ovat pääasiassa pitkään vaikeina jatkuneet rekrytointin ja ammattilaisten saatavuuden haasteet. Tilanteeseen on reagoitu muun muassa hyödyntämällä ostopalveluita psykologin tutkimusten toteuttamisessa, rakentamalla Docta Oy:n kautta mahdollisuus hyvinvointialueen omille psykologeille toteuttaa tutkimustyötä oman toimenkuvan ohella, etäpsykologipilotin käynnistämällä pääasiassa toisen asteen opiskelijoille, rekrytointilisän hyödyntämällä ja harjoittelunohjaukseen panostamalla. Jokaiseen kuntaan on myös saatu rakennettua konsultaatiopsykologin apu. Harjoittelijoiden määrä perustason palveluissa on kasvanut.

Edellä mainituilla keinoilla psykologitilanne on kohentunut 1/2025 tilanteeseen verrattuna, esimerkiksi vakituisten koulupsykologien määrä on kasvanut 8 henkilötyövuodella vuoden 2025 aikana. Hakijoita psykologin tehtäviin on 0,8 /toimi. Hyvinvointialue tavoittelee hakijamäärän kasvua myös vuonna 2026.

3. Miten varmistetaan, että psykologin tutkimusten avulla selvitettävät kehitysvammat ja laaja-alaiset oppimisvaikeudet tulevat selville ennen nuoruusikää ja lapset ja nuoret saavat tarvittavat palvelut ja kuntoutukset ajoissa ennen kuin oppimisen ongelmien lisäksi tulee sekundäärejä ongelmia (kuten mieliala-, ahdistus- tai käytösoireita) ja nuoret ohjautuvat kuormittamaan erikoissairaanhoidoa?

Kehitysvammojen ja laaja-alaisten oppimisvaikeuksien diagnostiikka sekä tarvittavien palveluiden ja kuntoutuksen järjestäminen hyvinvointialueella tapahtuu monialaisessa yhteistyössä yhdessä lapsen ja nuoren perheen, kunnan toimijoiden ja muun verkoston kanssa. Keskeisiä toimijoita ovat esimerkiksi neuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto ja opiskeluhuolto sekä lasten ja nuorten kuntoutuspalvelut, tarvittaessa yhteistyössä erikoissairaanhoidon kanssa.

Koulupsykologin tutkimuksia sekä omana palveluna että ostopalveluna tuotettuna on Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella suunnattu pääasiassa oppimisvaikeuksien selvittelyyn ja tukitoimien suunnitteluun, jotta laaja-alaiset oppimisvaikeudet ja toisaalta myös mahdollinen kehitysvamma tulisi tunnistetuksi oikea-aikaisesti. Koulupsykologin tutkimukseen voidaan ohjautua perheen tunnistaman huolen, koulun toimijoiden havaitseman huolen tai esimerkiksi kouluterveydenhuollon terveystarkastuksessa nousevan huolen pohjalta.

Koulupsykologin tutkimustarpeen osalta Pohteella pystytään järjestämään tarpeenmukainen konsultaatiotuki kattavasti vuonna 2025, mikä on parannus aiempiin toimintavuosiin. Lisäksi pystymme takaamaan tutkimuksiin ohjautumisen sekä arvioinnin pohjalta tarvitseville psykologin suorittaman tutkimuksen. Tutkimusten oikea-aikaisessa järjestämisessä on kuitenkin edelleen haasteita ja jonotusajat tutkimukseen voivat olla edelleen pitkäköjiä. Taustalla ovat erityisesti ammattilaisten saatavuuden haasteet. Jonoa on pyritty purkamaan ostopalvelututkimuksilla vuonna 2025.

4. Onko psykologipula helpottanut, kun OYS psykiatrialla ollaan tekemässä heikennyksiä psykologien työehtoihin mm. työajan joustojen kuten liukumien osalta vuoden 2026 alussa?

Psykologitilanne on Oys psykiatrian palvelualueella suhteellisen hyvä. Emme tunnista asiaa psykologien työehtojen heikennyksistä, niihin ei olla tekemässä heikennyksiä. Psykiatrialla tehdään laajaa työaikamuotojen yhdenmukaistamista osana 1.1.2026 voimaan tulevaa organisaatiomuutosta. Psykologien kohdalla sovellettava työaikamuoto on SOTE-tesin liite 7 mukainen 37 h 45 min/vko, jossa voidaan soveltaa myös liukuvaa työaikaa. Liukumista sovitaan yksikkökohtaisesti. Tämä työaikamuoto on ollut käytössä psykologeilla jo vuosien ajan ja mahdolliset työaikamuotojen muutokset koskevat korkeintaan joitakin yksilöitä.

12.12.2025

Leena Mämmi-Laukka
toimialuejohtaja
Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS psykiatria